

գործունեութեամբ է որ Միաբանութեան տնտեսական վիճակը կը բարոյանայ, վաճառքներ կ'ընեն, վաճառքները եւ վարձարանները նոր ոյժ եւ ուղղութիւն կը ստանան: Ոչ միայն իբր տնտեսագէտ եւ վարչական կարողութիւն սիրուած ու գնահատուած դէմք մ'էր ան, այլ նաեւ ուսումնական մարզին մէջ ալ՝ օժտուած գիտակից բմբռնողութեամբ մեր ազգային բանասիրական մասնաճիւղին մէջ: Այդ ուղղութեամբ կատարած է եւս աշխատութիւններ իր կեանքի սկզբնական շրջանին՝ իբր աշխատակից «Հանդէս ամսօրեայ»ի: Հայացուցած է օր. Մարկուարտի «Հայ Բագրատունեաց ձիւղագրութիւն»ը (1913), «Վրական Բագրատունեաց ծագումը» (1913), «Հարաւային Հայաստան»ը (1914), ինչպէս եւ վ. Շուրի «Ներքին կայսեր արեւելեան քաղաքականութիւն»ը (1930) եւ ուրիշ գործեր:

Իր նախորդին մահուան վեց ամիս վերջ ան, որ արդէն ուշագրաւ ու սիրուած դէմք մըն էր, կը կոչուէր Միաբանութեան Ընդհ. Ղեկավարութիւնը ստանձնելու 1931, Յուլիս 9-ի ընդհանուր ժողովին մէջ: Իր ընտրութեան առաջին օրէն արդէն՝ ըլլալով առարկայ համակրանքի իր միաբաններուն կողմէն, ցոյց կու տար թէ կը կրէր իր մէջ լուսաւոր իմացականութիւն մը, վարչական մեծ խոհականութիւն, ազնիւ սիրտ եւ հոգեկան արժանիք ու բարձրութիւն: Եւ ստուգիւ փութով արդարացուց Միաբանութեան իր վրայ դրած յայտերը: Առաջնական ու դաստիարակական գործունեութիւնը իսկոյն մեծ զարկ մ'առաւ իր օրով, բացուեցան Պէյրութի եւ Գահիրէի երկու ազգային վարժարանները, իսկ Փլովտիւիւնը ստացաւ նոր փայլ մը եւ դարձաւ աւելի արդիւնաբեր. ուսումնական վիճակն եւս ստացաւ բարոյական իր հայրական խրախոյսովը եւ առաջնորդութեամբը: Բարեկարգական այս շարժումը կը տարածուէր Միաբանութեան կեանքին գնազան մասերուն եւ ամենուրեք կը զգացուէր իր լուսամիտ առաջնորդութեան ձեռքը, որ ամէն ինչ կը բարձրացնէր եւ կ'ուղղէր դէպի իրենց հալապատ վախճանը:

Այժմ, որ բարձրացած է արհեստականութեան աստիճանի ու հրաւիրած իր վրայ նաեւ օտար ու ազգային իշխանութիւններու յարգանքն ու համակրանքը, կը մաղթենք որ Աստուած բանայ իր առջեւ բանութիւնը պատերազմի այս աղետալի ապրումներու ընդմէջէն հաւիտեւ, յետ-պատերազմեան խաղաղ օրերուն, առաջնորդել Ուխտը՝ իրագործելու համար մեծագոյն փայլով եւ արդիւնքներով մեր երկուն. Հիմնադրէն աւանդուած նուիրական ու ազգօգուտ ծրագիրները:

ԽՄԲԱԳՐ. «ԲԱԶՄԱՎԷՊ»Ի

Բ Ա Զ Մ Ա Վ Է Պ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 7-12

ՎԵՆԵՏԻԱ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՀԱՏ. ՆՐ. ՌԵՂ.Ր.ՌԵՂ.Գ

ՎԱԽԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պ Ա Տ Ա Ս Ի Ա Ն

ԵՐ. ՏԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԿԱՅԻ «ԿԱՐԾԵՑԵԱԼ», ՄԱՐՄԵՆՈՅ ՄԱՍԻՆ

(Շար. տես «Բազմավէպ» 1943, Թիւ 1-6, էջ 8)

Ը. — ՆԱՀԱՏԱԿԻ ՆԵՐԱՐՆԵՐՈՒ ԶԱՅՆԸ

Տէր Կոմիտասի կենսագիրներէն առաջինը Հ. Մատթէոս Եւդոկիացի կը գրէ, եւ այլ մասն ի չուխայ հանդերձից կու տորոց բերեալ եղեն առ մեղ ի ՄԵՐԱՅ. ՆՈՅ. եւ կան պատուով պահալը ընդ երկուց նոյն երանելոյն ձեռամբ գրով գրեալ գրոց: Յորոց մինն է գիրք աղօթից սրբոյն Գրեգորի Նարեկայ վանից վանականի, եւ միւսն է սրբոյն Ներսէսի Լամբարտի, եւ միւսն է «Երանելի»⁽⁵¹⁾: Ինչ որ բրոնացուց եպոսին Տարսնի»⁽⁵²⁾: Ինչ որ Հ. Մատթէոս «ի մերայնոց» կ'ըսէ, այն է Կ. Պօլիս գտնուող Հայրերուն միջոցաւ Մաղարեան վարդապետ զայն խնուանէ. կը յիշատակէ, ըսելով թէ «Հ. Եղիա... կը յիշատակէ, ըսելով թէ ժողովելով տաշատ մը մասունքներ եւս ժողովելով տաշատ ի վանս»⁽⁵²⁾: Իր այս տեղեկութիւնն հաւաքել է «Քաղելով վանեակոյ Միւթարեան վեր. Հարց ձեռագիր գրութիւն»-ը, կ'ըսէ նա. կը համարեմ որ Պա-

տրիարեան Դիւանի պատկանող թուղթերէն առած է զայդ:

Կու տամ դեռ հոս այն երկու նուիրական առարկաներուն անունները միայն՝ զորս Միւթարեան Հայրեր ստացած են ուղղակի Տէր Կոմիտասի ընտանիքի եւ անոր պարագաներուն ձեռքէն, ինչպէս զըրոյժուած են ժամանակակից Հայրերուն սեփական գրչով մէն մի մասունքի կից թղթիկներուն մէջ. 1. Փիլոն առանց կնդրոյ, զոր դնած է Հ. Մանուէլ 1708ին «ի ձեռաց ընտանեաց». 2. Մասն ինչ վերարկուի «չուխայ, ի ստորոտ ծնկանն աջոյ կտորն է», զորս 1722ին տուեր է Երանելոյն կրտսեր որդին առ մեր Հ. Անտոն Պաղտատարեան, եւ սա յանձնած է վանքին:

(51) Վկայար. Տն. Կոմիտասայ, էջ 42. տես եւ իր ժամանակագր.ը, էջ 119:

(52) էջ 84:

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ» ՅՈՒՆԻՍ-ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1943

